

4  
Kivikauden asuinpaikka  
Kärnkäisen Nieltamakunpää  
läheellä  
Lapinlahden kirkonkylällä.

Tutkijat  
Julius Nilio  
16.-20 p. Kesät. 1925.

(arema piirros)

Kivikauden asuinpaikka  
Lapinlandella  
"Kärnkäisen Niikkakuoportilla"  
Jän. Kirkonkylällä.

Tutkimus J. J. 19-20 p. Kesäkuu 1925.

Löydön  
historiikka.

Asuinpaikka on tullut tunnetuksi  
Jussi Jalvella v. 1924-25, jolloin  
Lapinlandelta kotonaan oleva opettaja  
maisteri Hilda Heijanen Kuopion  
isänmaalliseksi seuraksi ilmoitti  
paikalta löytyneen saviastian-  
jalasia y. m. Seuralle saapui  
1 p. 11 p. helmik. 1925  
myös kirjallinen ilmoitus Lapinlandella  
Kirkonkylällä asuvan herrastuomari  
Pekka Puurusen pojasta, Olovi  
Puuruselta, joka ilmoitti saviastian-  
jalasten löytyneen n. 20-50 m syvässä  
porassa, mitkä monia paikalla olis.  
Mikä kerros samalla syvyydellä,  
ja mainitsi siitä jaljunnan voreen  
kulttuurua maaseudulle, löytöpaikka  
kun on yleensä kirkonkylänpaikalla.

Isänmaallinen Seura ilmoitti  
puolestaan asiasta Nuorisliiton  
selle Toimikunnalle ja Kuopion-  
läänin maaseudulle, ja Toimikunnan  
esihistoriallinen puolesta ryhtyy  
kirjeenvaihtoon n. m. Olovi Paa-  
rusen kanssa. Seuraavaksi



oli, että Olof Puurunen kehi tähti  
3 paikalta löydetty savastiamalasta,  
jotka olivat Tyypillisesti Kauppa-  
(Mus. luet. 8559)  
Meramiikkaa, ja että Kuopion  
Maan maaherran Hautausseuran  
seurasi myös lähetys paikalta  
löydettyä savastiamalasta  
malasta (Mus. luet. 8560). Fran-  
maalisen seuran Merkittävistä  
oli maaherra autautti kieltä  
koronoton paikalta, Muusik-  
Tieteiden tutkimuskeskuksen puolesta  
tutkittu, ja kun tämä kieltä ei  
riittänyt, oli paikallisen  
Kirkonvoimien autautti toinaksi  
manifakti Herrastuomari Puuru-  
nelle aidon löytöpaikka, joka  
sitten tuli täysin rauhoitettui-  
(ks. asia johdosta syntyneitä ki-  
jeenvalittua Top. arkistosta ja  
luetteloa, n:o: 8559-8560, ja  
näiden verifikaatio).

Tutkimuksia paikalla toi-  
mitte allekirjoittanut Merik. 16-20  
p:nä.

Löytöpaikan  
maastieteilinen  
asema.

Löytöpaikka sijaitsee La-  
pinlahden kirkonkylän itälaidalla  
maaherran hautausmaalla pohjoispuolella,  
Kuopion Tienrautatie maaston  
valtamaitien ja siitä Lapin-  
lahden kirkolle poikkeavien  
Kyläteiden muodostamassa kolu-



Kannasta. Se on tasainen kaa-  
(joka rajoittuu itäpuolella Lapinlahden vieressä karpeneiden)  
gasti, jota on pitkän ajan  
kuluessa käytetty kirkon  
ottoon maantielle. Täten syu-  
tynyt kiekka kuoppa, jota  
sanotaan Kärkkäisen kiek-  
kakaudaksi, on laajuudeltaan  
toista tuhatta neliometriä.  
Sen kohdalla on saviastian palaa-  
tus ilmi vuorien kuluessa,  
kertomuksen mukaan myös  
kokonainen astia, ja palasa-  
ovat pojat viikkellut metään  
niinkään olisi tavattu muuan 3 kivestä tehdään  
kiveä - ehkäpä kättilakivet. Kiekka kuoppa laidoissa,  
etelä ja länsipuolella Navait-  
sin vieläkin asutuksen merk-  
kejä, nim. kirkon ruskosa-  
kietoa ja kiilen juosta yms.  
Täplii, yleensä saagea kettöidä,  
mutta näyttää paikan olevan  
kivikautinen asuinpaikka.

Puheena oleva kiekka kuoppa  
on Lapinlahden Kaakkoisrannasta  
n. 1/2 km päässä, lähellä alavan,  
laadista kaakkoiseen gristäytävän  
moikon pohjakkua. Kevättulvan  
aikana nousee vesi 2 jopa 2,5 m  
korkeuteen ja suurena tulvavuonna  
1899 oli se noussut Mylätielle  
Nerrastumari Puurusen asuimen  
kohdalle eli ehkä 150 m päässä  
löytöpaikalta. Siinä olisi



ennen vaukkaan ollut vuorokauden.  
Löytöpaikalla olevan kiinteistön  
korkeus Lapinlahdesta mitattuna  
19/11 25 17,83 m:ksi. eli 102,33 yli Nll.

Löytöpaikalla on havaittavina  
NO-SW suuntaisia reikhoja  
vaukkoja deymepä eli rantavallin  
aina 18,3 m korkeudella. Kivi-  
kauden asutuksen aikana on  
Saimaan vesi nähtävästi ollut  
paajan korkeammalla, ulottuen  
ihon lähelle asuinpaikkaa.

Kivikauden  
löytöjä seu-  
dulta.

Kansallismuseon on  
vähäinen tasatieto (2158:9), joka  
ilmoitetaan löydetyksi "Kirkon-  
kuonon kaakalta", siis suut-  
taisesti asuinpaikanseudulta.  
Uudesta kaivunmaasta mainitaan  
tuntuvastakin löytyneen kivi-  
kaluja, m. m. reikäkivi, 7 nau-  
lan painoinen (A. Niirinen,  
Muinaisjäännökset Finsalan  
kihlakunnassa). On mahdollista,  
että asuinpaikka ulottuu kirkon  
kaivunmaan alueelle, vaikka  
kaivonkaivaja ilmoitti, että hän  
ole mitään siihen viittaavaa  
havainnut. Minä sain ostaa  
pienen kourutalteen, joka oli  
saatu Heikki Junnuselta  
ja löydety Lapinlahden perältä,  
pari kilometriä asuinpaikalta,



ja joka siis myös näyttää kivikau-  
den ihmisten liikkuneen näillä  
seuduilla.

Kaisankret. Koekävelut Niikkakuopan  
laidoilla näyttivät, ettei Kuopan  
koillispuolella (ks. Kaisankaritta)  
ollut ensinkään asutuksen  
merkkejä. Kuopan etelä- ja länsi-  
laidalla oli reusijaa heikkoo  
kulttuurikerrosta, jossa löytyi  
joitakin saviastianpalasia  
(A, B ja D kohdilla) sekä muu-  
tama tulesijojä eli hiilustoja  
(A, D ja E kohdilla). Etelälaidalla  
toimitettu laajempi kaivaus ei  
antanut suurempia löytöjä. Kaivaus  
keskittyi sitten Kuopan  
länsipuolelle, korkeimmalle koh-  
dalle, josta <sup>runsaasti</sup> löydettiin runsaasti  
saviastianpalasia. Eteläpuolella  
löydettiin muuan tulesija, jossa  
oli pari kiveä ja hiilustoa, ja  
sen itäpuolelta, 3-4 m<sup>2</sup>:n alalta  
löydettiin saagen runsaasti osaksi  
isoja, aina kymmenekokoisia  
palasia, jotka näyttivät kauniita  
kulmaraita koristelua. Tämä kai-  
vusaue nähti n. 75 m<sup>2</sup> ja <sup>Kuopan</sup> etelälai-  
doilla n. 60 m<sup>2</sup>. Edelleen kaivet-  
tiin n. nelimetrin laajuisia  
koekuoppia kaakkoiseen suun-

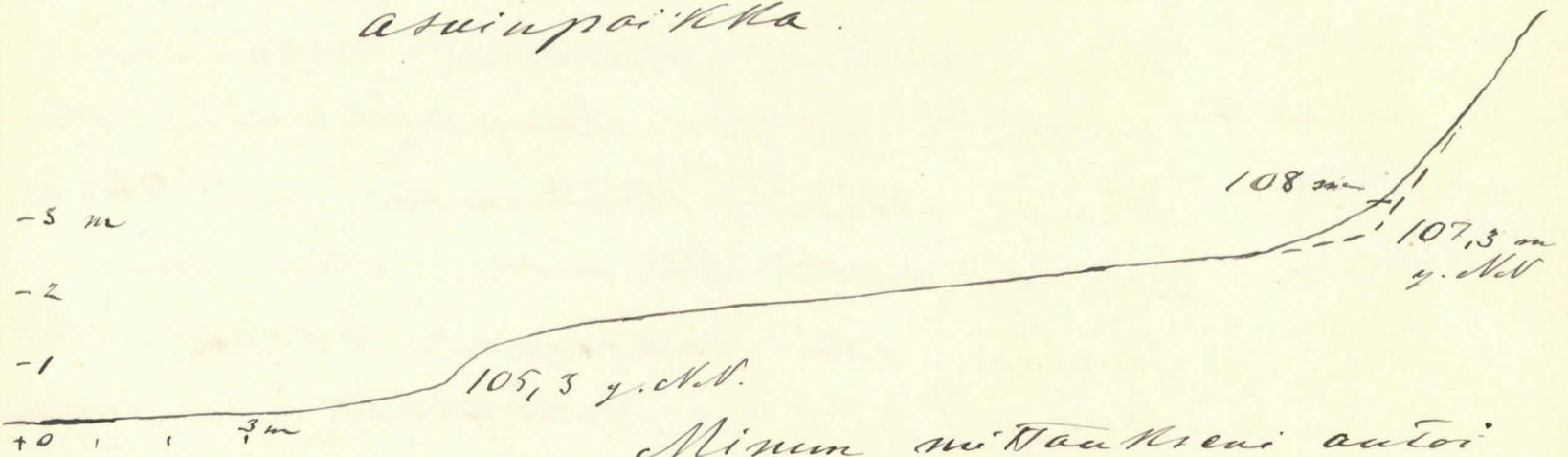


taan, määriteltäköön löytöalueen  
laajuutta. Tämän luvun mukaan kuin  
Toista Kymmentä metriä vastuu-  
nista kasvatusalueista SE Tuvon  
velli joku Saviasian pala  
ja Kvarstin rivi, mutta niin  
neikkoja kulluunsaan merkiksi,  
että laajempia kasvatuksia  
kannattavat tehdä, vastuu-  
nista kankaalla kasvot joidenkin  
tiheästi petäikköä.

Näytti siis siltä, että vastuu-  
nainen asutus ja löytöalue on  
sijainnut itse Niikkaluodon  
kondalla, eikä sen länsiosasta  
osassa ja että se oli tullut  
soraanotosta suurimmaksi osaksi  
kävityksi, niin että jäljellä  
oli vain vähäinen alue. Tästä  
luei esine paitsi runsaasti  
Saviasian palasia, pienehkö  
muoli, kivirakun kappale y.m.  
(luettelo 8603).

Löytöpaikan  
Suden Saimaan suu, kuten mainittu jotehkin  
maantieteellisen Tösaimeh. Maapinnasta mitaten  
kehitykseen vaihtelee sen korkeus 102,2-108,3  
metriä yli NN (17,2-18,3 yli  
Lapinlahden vetikokkeiden mit-  
tauspäivän). Kivikautisen  
raunan taattua olettaa

paikalla asutus aikana olleen n. 100  
 m yli NN (15 m yli Lapinlakkea).  
 Samaan olesse laajimmillaan  
 ennen Vuoksen puhkeamista, n. s.  
 Suur-Saimaan aikana, on ranta-  
 viiva A. Hellaakosken Tutkimuksen  
 mukaan (Suur-Saimaa, Fennia 43:4, s. 71-73)  
 Lapinlakkea reudulla ollut keski-  
 määrin 107,4 m <sup>4 m</sup> <sup>veikā</sup> <sup>aseman</sup> <sup>koh-</sup>  
<sup>(eli Lapinlakken karjun itäpuolella)</sup>  
 data <sup>mitattua</sup> <sup>profilerin</sup> <sup>mukaan</sup>  
 (karjun itäpuolella) 108 m. <sup>4 m p.</sup> Län-  
 si-  
<sup>karjua</sup>  
 puolella on sama rantaviiva muo-  
 dostunut hyvin selväksi ja kon-  
 kreetti terrassiksi ja juuri tämän  
<sup>(oikeastaan sen alapuolella olevan pienemmän terrassin)</sup>  
 Terrassin <sup>juuri</sup> "jyrkäntyksen" ala-  
 puolella olevalla tasangolla sijait-  
 see puheena oleva Hivikkauuden  
 asuinpaikka.



Minun mittaukseni auttoi  
 Suur-Saimaan rantaviivan korkeudessa  
 ollemaan arvon kuin Hellaakosken  
 oli saanut karjun itäpuolella,  
 nim. 108 m y. NN (silmällä  
 arvioidun Terrassin juuren kor-  
 keus 5 m kohdalla, ja siitä otetun  
 keskiarvo). Jos kuitenkin tämä



arvo otetaan profiilin mukaan,  
Tulsa Saar. Samaan korkeudessa:  
vain n. 107,3 m yli NN (Hellaakorven  
keskiarvo Ka. Niistä Lapinlahden  
seuden profiileista 107,4 m). Alempaan  
terrassin eli "jyrkkätyven" korkeus  
oli mitattuksi mukaan 105,3 m  
yli NN (Hellaakorvella 105,0  
104,8 ja 104,7 m).

Kun kivikaution asetuksen  
aikainen ranta on ollut n. 100 m  
korkeudella, on asuinpaikka melkois-  
ta myöhempi kuin Saar. Samaan.  
Rantaviivan kallistumisesta voi päätellä  
kivimäärin kuinka paljon myöhem-  
pien asuinpaikkojen korkeus on ollut.  
Kivimäärin korkeus on n. 22%  
sempi on kivi- Jos esim. Ateen-  
ajan arkeologinen ikä olisi n.  
2500 e. Kr. eli Käytäväkautaan aikai-  
sena, niin ajan keramiikka  
viittaa, ja jos Saar-Samaan kor-  
keus otetaan 107,3 m:ksi ja vuok-  
sen korkeus 80 m:ksi, olisi Saar-  
Samaan ikä  $\frac{4400 \text{ m}}{1900 \text{ v.}} = 27,3$  (s.o. 107,3 - 80 m) on suhteessa  
20:een (s.o. 100 - 80 m), mikä Tulsa  
6006, s.o. 4106 v. e. Kr. Saar-Samaan  
(iäksi).

Ou selvää, että tämä arvo  
muuttuu, jos esim. Kivikaution ranta  
oletetaan väkän korkeammaksi,  
ja ettei Saar-Samaan iän määräys-  
tä voi perustaa <sup>yhden</sup> ainoan Kivikaution

Tiien asuinpaikan kirkonkanteen

Kunseudasta ei ole kirkon-  
kantea, on vainoata arvoilla  
Kivikautisen asuinpaikan luonnosta  
veden kirkonkanteen olesse n. 100 m.  
Näyttää, että se on ollut joku  
laidan pohjasta Nuoremman,  
Oukivodesta Lapinlahden kirkon-  
kanteen Tyvään laiden saarella,  
jotkin Kuopiossa Fiskalassa ja  
edelleen Viikantiin jatkuvan vie-  
rinnäviikantiin melkein juurella.

Arkeologisesta tutkimuksesta  
on löytöpaikka saman luonnosta  
Kun sein. Hautausmaahan Salon  
asuinpaikka. Sen keramiikka  
on kirkonkanteen oma paikallinen  
seimansa. Tuntuu kuin olisi  
paikka ollut vanha Mesäällä  
asuttu, koska siinä ei<sup>ole</sup> tullut  
ihmi kiviliestä eikä kivettyjä  
kirkonkanteja. Täälöydöt ovat  
pariastin palasia kirkonkanteen  
n. 1/2 kirkonkanteen ~~at~~ ja  
sitänsi muuan pinnuolentia  
ja kirkonkanteen kirkonkanteen.



# Lapinlahti, Kirkonkylä.

Kärkkäisen hietakuopan kivikautinen

asuinpaikka.

Aku Paldanin mökki

Tutkinut kesällä 1925

Julius Ailio.

0 10 20 30 40 50m

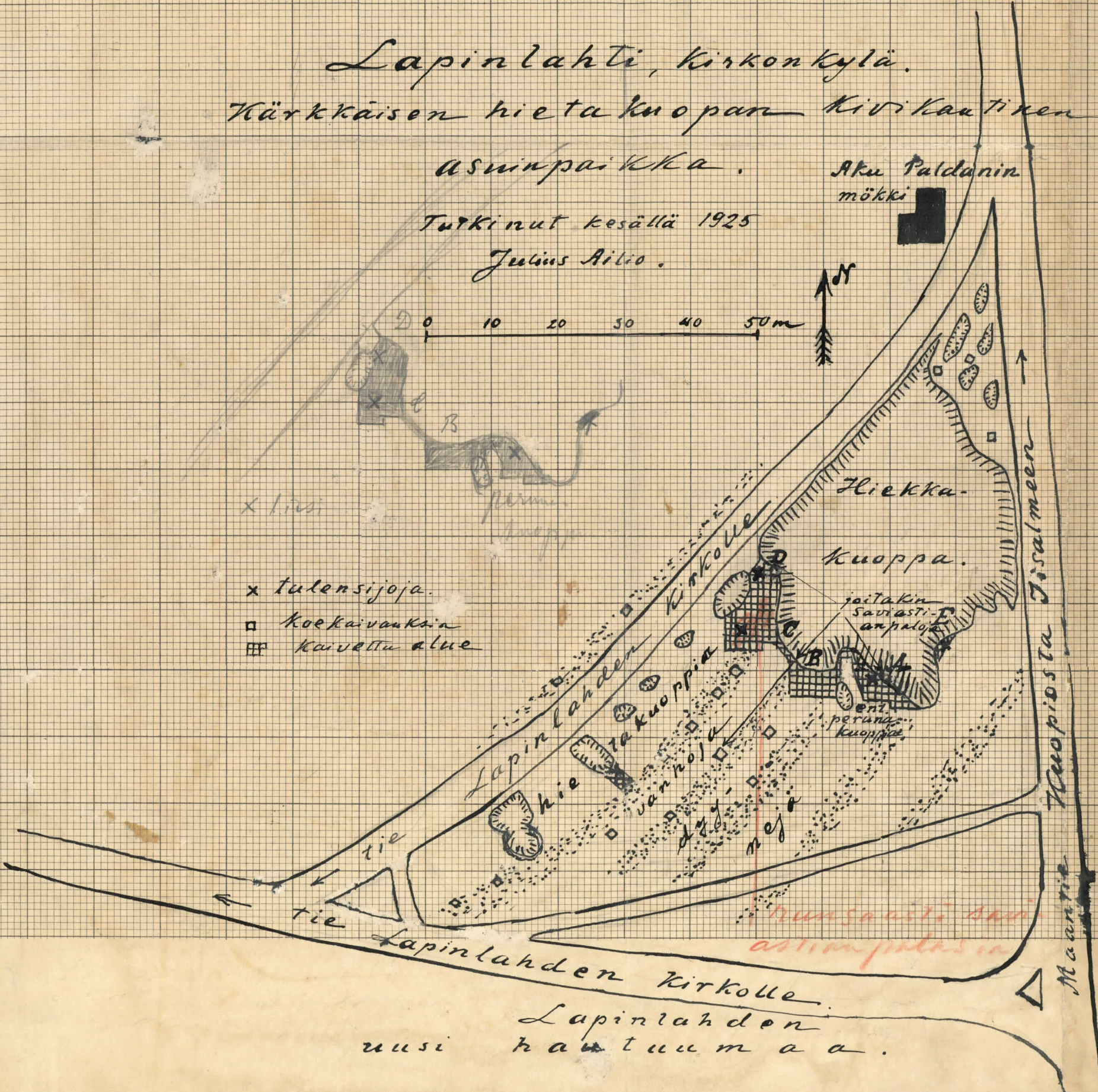


x liusi

x tulensijojä.

□ koe-kaivauksin

▣ kaivettu alue



Lapinlahden kirkolle.  
Lapinlahden hautausmaa.

muksaasti savin  
astinjalasien









Lapinlaakson Kirk.  
asunpaikka N. Ruusu-  
narta, maan-  
oik. puolen, rakennus-  
musten Tikkua.

Levy 9763.





Lapinlahden Kivi.  
A. Seuranta  
amir. kkt, m. kantin  
oit. puole, rakennus  
sen Toivonen.

Levy 9762.



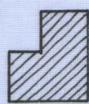
# Lapinlahti, kirkonkylä

Kärkkäisen hietakuopan kivikautinen  
asuinpaikka

Tutkinut kesällä 1925  
Julius Ailio

0 10 20 30 40 50 m

Aku Paldanin  
mökki



- x tulensijoja
- koekaivauksia
- ▣ kaivettu alue

Runsaasti  
saviastian  
palasia

Hiekka -  
kuoppa

joitakin  
saviastian-  
paloja

ent.  
peruna-  
kuoppa

Lapinlahden  
hietakuoppia  
vanhoja  
dyy-  
neja

Lapinlahden  
kirkolle

Lapinlahden  
uusi  
hautuuma

Maantie  
Kuopiosta Jisalmeen

